

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (16. del)

RIBNIŠKI TRŽANI, FOTOGRAFIRANI PRED LETOM 1914 NA PICKOVEM VRTU. AVGUST JUVANC - PRISLONJEN NA PORTAL, POLEG NJEGA IVAN ARKO — JOHANOV, PRED NJIM FRANC PICEK, NJEGOVA ŽENA FRANJA PICEK STOJI V PRVI VRSTI S TORBICO V ROKAH. (FOTOTEKA MUZEJA MIKLOVA HIŠA, ORIGINAL V ZASEBNI LASTI.)

ZAKLJUČEK

Ribniški trg je eden najstarejših trgov na Kranjskem. Prvič se kot trg omenja že leta 1350. Svoje mesto v zgodovini si je utrdil kot duhovno, kulturno in gospodarsko središče. Na specifični razvoj kraja je vplivala v preteklosti močna vloga Cerkve, saj je bila v Ribnici prafara in pozneje naddiakonija, ki je že v 14. stoletju tu vzpostavila kvalitetno šolo. Prav tako je bila dominantna vloga srednjeveškega gradu v samem središču kraja, ki je bil trgu in njegovemu razvoju osnovno jedro. Ribnica je bila tudi središče trgovskih poti, kar je prebivalcem trga omogočalo boljše pogoje za preživetje.

Če prisluhnemo Valvasorju in Vodniku, ki nam Ribnico opisujeta v svojih časih, je Ribnica tudi eden najlepših trgov na Kranjskem; Janez Vajkard Valvasor v Slavi, ki je izšla 1689 leta,

piše, da se je kljub plenjenju in požarom, ki so trg opustošili, »vselej lepši iz pepela vzdignil in je zdaj v dobrem stanju, zlasti odkar ima tri sejme na leto«. Valentin Vodnik pa v Veliki priliki leta 1795 pravi, da je »... Ribnica, najlepši trg na Kranjskem; tukaj je okoli 26 krznarskih mojstrov in zraven v petih velikih vaseh so vsi lončarji, kolikor je hiš«.

Verjetno je k lepemu izgledu poleg »urejenosti« in »snažnosti«, ki jo omenjajo tudi drugi pisci, k slovesu trga prispevala njegova obulična karejska pozidava in mogočen srednjeveški grad. Vsekakor pa je omembe vredna tudi velikost trga, saj je tudi po številu prebivalstva v 19. stoletju eden največjih trgov na Kranjskem. Ribnica je bila tudi med večjimi naselji v takratni Kranjski, le malokateri kraj v 19. in tudi še v začetku 20. stoletja se je lahko pohvalil s tem, da po številu prebivalstva presega

številko tisoč, pa naj je šlo za trg ali mesto, na Kranjskem ali pa tudi v drugih deželah.

V obdobju, ki smo ga obravnavali, se pravi v drugi polovici 19. in prvi polovici 20. stoletja, je Ribnica doživela številne spremembe: vzpostavitev javne uprave, orožništva, odkup zemlje po zemljiški odvezi, obrtno svobodo, ureditev vodovoda in kanalizacije, prihod železnice, elektrifikacijo in še vrsto drugih sprememb. Predvsem so se spreminjali njena uprava, gospodarstvo in način življenja ter tudi podoba. Zrasli sta nova šola (prva leta 1849, druga leta 1907, tretja leta 1925) in nova cerkev (1868), začeli so graditi prve industrijske stavbe in meščanske hiše. Gradnja Južne železnice, katere realizacija se je zaradi zloma dunajske borze premaknila proti koncu 19. stoletja, je kraju prinesla tudi nove gospodarske možnosti. Kljub številnim spremembam in v okolici nastajajočim novim trgom (Sodražica 1865, Velike Lašče 1910) je Ribnica ohranila svojo dominantno vlogo, kar sta ji omogočali njena geografska lega in bogata zgodovinska dediščina.

V trgu so delovali številni obrtniki, od čevljarjev, klobučarjev, vrvarjev, usnarjev idr., med njimi sta bili najštevilnejši obrti gostinstvo in trgovina. Čeprav so določene obrti sčasoma zaradi tržnega odnosa izginile oziroma so se pojavile nove, sta ti dve ostajali in po številu obratov v kraju (oziroma posameznikov, ki so se v kraju ukvarjali z njima) celo napredovali. Zagotovo pa sta te kraje najbolj določala domača obrt - suha roba, po kateri je Ribniška dolina znana daleč naokoli, in pa tudi svojevrsten in prepoznaven ribniški humor.

ČISTO ZA KONEC

Naslov, ki nas je več kot leto dni spremljal, ko smo potovali skozi koticke, iztrgane iz preteklosti ribniškega trga, je izbran iz dnevnika Avgusta Juvanca, brivca in frizerja, začetnika Juvančevega rodu v Ribnici. Avgust Juvanc je pisal dnevnik s prekinitvami tri leta, od 18. januarja 1892 – 8. junija 1895. Tako, kot mi zapisujemo v svoj dnevnik različna razmišljanja, o življenju, odnosih, politični situaciji, predvsem vse tiste stvari, za katere mislimo, da jih ne bo nikoli več nihče prebral, je tudi Avgust zapisoval vanj najbolj intimna doživljanja svojega vsakdana. Družina je ta dokument ohranila in ga dala na razpolago in uporabo muzeju.